

สารบัญ

หน้า

คำนิยมจาก ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาส

คำนิยมจาก ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุภางค์ จันทวานิช

คำนิยมจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พิษณุ เสงี่ยมพงษ์

คำนิยมจาก รองศาสตราจารย์ วันชัย มีชาติ

สารบัญเนื้อหา

สารบัญกรอบ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภาพ

สารบัญรูปภาพ

บทนำ

บรรณานุกรมท้ายบทนำ

1

9

ภาคทฤษฎี

บทที่ 1 วัฒนธรรมทางสังคม: ธรรมชาติและความแตกต่าง

11

1. ธรรมชาติของ “วัฒนธรรมทางสังคม”

11

2. ความหมายทั่วไปของ “วัฒนธรรมทางสังคม”

15

3. คุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรม: ประเด็นร่วมสมัย

16

4. องค์ประกอบของวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ความหมายที่เป็นจริงทางสังคม

17

5. วัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์ ภาษา และการรับรู้วัฒนธรรม

19

6. ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ: สีสันและการให้ความหมายที่ต่างกัน

22

7. การศึกษาวัฒนธรรมปริมาตรผ่าน “ระยะห่างของอำนาจ” ในสังคมไทย

29

7.1 ระเบียบวิธีศึกษา

30

7.2 ผลลัพธ์การศึกษา

30

7.2.1 ระดับสังคมทั่วไป: มิติวัฒนธรรมและมิติสังคมวิทยาประวัติศาสตร์

31

7.2.2 วัฒนธรรมการจัดการทางสังคม: มิติสังคมองค์การ

31

7.2.3 วัฒนธรรมการเมืองระดับรัฐ: มิติเศรษฐศาสตร์การเมือง

32

7.2.4 ตัวชี้วัดวัฒนธรรมทางการเมือง

32

บทสรุป

33

บรรณานุกรมท้ายบทที่ 1

34

บทที่ 2	วัฒนธรรมปริมิตในสังคมไทย: บริบทสำคัญใน 4 มิติ	37
1.	บริบทแวดล้อมทางวัฒนธรรม: ปัจจัยที่ไม่อาจละเลย	37
2.	บริบทของวัฒนธรรมไทย: ค่านิยมแบบตะวันออกกับวัฒนธรรมแบบตะวันตก	44
2.1	ค่านิยมของสังคมไทย	47
2.2	ค่านิยมของสังคมไทยในปัจจุบัน	48
3.	วัฒนธรรมทางสังคมของไทย: การรับรู้ในหลากหลายมิติ	51
4.	บริบทของวัฒนธรรมปริมิตหรือวัฒนธรรมอำนาจนิยม 4 มิติ	53
4.1	มิติด้านวัฒนธรรม: หลักฐานทางวรรณกรรม	53
4.2	มิติด้านสังคมวิทยาประวัติศาสตร์: หลักฐานทางวรรณกรรม	55
4.2.1	วัฒนธรรมแบบ “พ่อปกครองลูก” (Paternalism)	56
4.2.2	วัฒนธรรมแบบ “ศักดินานิยม” (Feudalism)	58
4.2.3	วัฒนธรรมแบบ “ระบบอุปถัมภ์” (Patronage System)	58
4.3	มิติด้านการจัดองค์การทางสังคม: หลักฐานทางวรรณกรรม	60
4.3.1	วัฒนธรรมทุนนิยมแบบแสวงประโยชน์และครอบงำ	60
4.3.2	วัฒนธรรมแบบเครื่องจักรในสังคมอุตสาหกรรม	61
4.3.3	วัฒนธรรมลำดับชั้นในองค์การที่รุนแรง	62
4.3.4	วัฒนธรรมการเสด็จงานเพื่อยกระดับความสำเร็จ	63
4.4	มิติด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง: หลักฐานทางวรรณกรรม	65
4.4.1	วัฒนธรรมในฐานะกลไกของรัฐในด้านอุดมการณ์และจิตสำนึกทางการเมือง	65
4.4.2	วัฒนธรรมในฐานะการครองชีวิตจิตใจ	68
4.4.3	วัฒนธรรมของบริษัทข้ามชาติ	69
	บทสรุป	70
	บรรณานุกรมท้ายบทที่ 2	71
บทที่ 3	วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมหรือวัฒนธรรมแบบแพนเค้ก	75
1.	คุณลักษณะทางวัฒนธรรม: การทำนายล่วงหน้าถึงอนาคต	75
2.	วัฒนธรรมแบบแพนเค้กและวัฒนธรรมแบบปริมิต: โลกทัศน์ 2 แบบ	77
3.	ความหมายของวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม: นัยยะที่สื่อถึงความเป็นประชาธิปไตย	83
4.	ลักษณะของ “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม” หรือ “วัฒนธรรมแบบแพนเค้ก”	85
5.	ปัจจัยสนับสนุนให้เกิด “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม” หรือ “วัฒนธรรมแบบแพนเค้ก”	89
6.	วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมหรือวัฒนธรรมแบบแพนเค้ก: พหุลักษณะ 10 ประการ	94

	หน้า
7. ความหมายของ “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม” หรือ “วัฒนธรรมแบบแพนเค้ก” ที่ใช้ในการศึกษา	97
บทสรุป	97
บรรณานุกรมท้ายบทที่ 3	99
บทที่ 4 การทำให้เป็นประชาธิปไตย: จุดหมายในฝันหรือความจริงที่เอื้อมถึง	103
1. แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “การทำให้เป็นประชาธิปไตย”	103
1.1 เสรีภาพกับอำนาจ	104
1.2 เสรีภาพของปัจเจกบุคคล	106
1.3 รูปแบบเสรีประชาธิปไตยและผู้นำ	110
1.4 วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	114
1.5 สภาพะของการเปลี่ยนผ่านกับชนชั้น	116
1.6 เศรษฐกิจที่ส่งเสริมความเท่าเทียมกัน	118
1.7 การศึกษากับสังคมที่เคารพความแตกต่าง	121
2. ปัจจัยและองค์ประกอบสำคัญของ “การทำให้เป็นประชาธิปไตย”	122
2.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมและความเสมอภาค	122
2.2 วัฒนธรรมพลเมืองและคุณค่าของความไว้วางใจ	123
2.3 การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการศึกษา	124
2.4 ทูนิยมและความมั่นคง	126
2.5 การลดระยะห่างของอำนาจในสังคม	127
2.6 ประชากรที่คล้ายคลึงกันและประสบการณ์ทางประชาธิปไตย	127
2.7 ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น: ทฤษฎี “The Resource Curse Theory”	128
2.8 การพัฒนามนุษย์	131
3. ความหมายของ “การทำให้เป็นประชาธิปไตย” ที่ใช้ในการศึกษา	132
บทสรุป	132
บรรณานุกรมท้ายบทที่ 4	134
บทที่ 5 ระยะห่างของอำนาจ: เครื่องกีดขวางหรือสนับสนุนการทำให้เป็นประชาธิปไตย	137
1. สาเหตุที่เป็นอุปสรรคของ “การทำให้เป็นประชาธิปไตย”	137
1.1 วัฒนธรรมการเมืองแบบอำนาจนิยม	138
1.2 การครอบงำของโมเดิลเอเชียตะวันออก	138
1.3 ค่านิยมและความเชื่อทางการเมืองในสังคมไทย	139

2. วัฒนธรรมอำนาจนิยม: การสะท้อนถึงวัฒนธรรมอำนาจและระยะห่างในสังคม	142
2.1 วัฒนธรรมปรีะมิต: เครื่องมือในการแสวงประโยชน์	142
2.2 วัฒนธรรมปรีะมิต: โครงสร้างและกฎเหล็กของผู้มีอำนาจ	143
2.3 วัฒนธรรมปรีะมิต: ระยะห่างของอำนาจในสังคม	146
2.4 วัฒนธรรมปรีะมิต: การต่อสู้กับวัฒนธรรมประชาธิปไตย	151
2.5 วัฒนธรรมปรีะมิต: พลังอำนาจรัฐกับพลังอำนาจเงิน	151
3. ลักษณะของ “วัฒนธรรมอำนาจนิยม” หรือ “วัฒนธรรมแบบปรีะมิต” ในสังคมไทย	153
4. “ระยะห่างของอำนาจ” เครื่องกีดขวางหรือสนับสนุนการทำให้เป็นประชาธิปไตย	155
5. ความหมายของ “ระยะห่างของอำนาจ” ที่ใช้ในการศึกษา	162
บทสรุป	162
บรรณานุกรมท้ายบทที่ 5	164

ภาคปฏิบัติ

บทที่ 6 วัฒนธรรมอำนาจนิยม: ปรีะมิต 3-ระดับ	167
1. วัฒนธรรมทางสังคมของไทย: ระดับการรับรู้วัฒนธรรมอำนาจของประชาชนไทย	168
1.1 วัฒนธรรมอำนาจนิยมในระดับทั่วไปในสังคม: ระดับปานกลางถึงสูง	168
1.2 วัฒนธรรมอำนาจนิยมในระดับองค์กรหรือสถานที่ทำงาน: ระดับปานกลางถึงสูง	171
1.3 วัฒนธรรมอำนาจนิยมในระดับรัฐหรือระดับการเมือง: ระดับปานกลางถึงสูง	173
2. สาเหตุของวัฒนธรรมอำนาจนิยมในสังคมไทย	175
2.1 มิติด้านวัฒนธรรม	175
2.2 มิติด้านสังคมวิทยาประวัติศาสตร์	175
2.3 มิติด้านการคัดลอกการทางสังคม	176
2.4 มิติด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง	177
บทสรุป	178
บรรณานุกรมท้ายบทที่ 6	180
บทที่ 7 สภาวะของการทำให้เป็นประชาธิปไตยในสังคมไทย	181
1. สภาวะของการทำให้เป็นประชาธิปไตยในสังคมไทย	181
1.1 การทำให้เป็นประชาธิปไตย	181
1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน	182
1.3 วัฒนธรรมอำนาจนิยมกับการทำให้เป็นประชาธิปไตย	182

	หน้า
1.4 ความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง	183
1.5 ความมีธรรมาภิบาลในสังคม	183
1.6 ความก้าวหน้าทางประชาธิปไตย	184
2. อุปสรรคทางวัฒนธรรมที่ขัดขวางการทำให้เป็นประชาธิปไตย	185
2.1 คุณภาพการศึกษา	186
2.2 คอร์รัปชัน	186
2.3 ผู้นำหรือผู้มีอำนาจเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว	188
2.4 สื่อมวลชนขาดความมีอิสระ	190
2.5 ความไม่เสมอภาคทางสังคม	190
2.6 การขาดหลักการประชาธิปไตย	191
2.7 ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม	192
2.8 เศรษฐกิจไม่ก้าวหน้า	194
3. ทิศนะเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางสังคมของไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการทำให้เป็นประชาธิปไตย	194
3.1 กลุ่มข้าราชการการเมือง	195
3.2 กลุ่มข้าราชการประจำ	195
3.3 กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ	195
3.4 กลุ่มนักวิชาการและอาจารย์	195
3.5 กลุ่มเจ้าของธุรกิจอุตสาหกรรมภาคเอกชน	196
3.6 กลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้างและกลุ่มเกษตรกร	196
3.7 กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา	196
3.8 กลุ่มนักสื่อสารมวลชน	197
บทสรุป	198
บรรณานุกรมท้ายบทที่ 7	200
บทที่ 8 วัฒนธรรมอำนาจนิยมกับการดิ้นรนสู่การทำให้เป็นประชาธิปไตย	203
1. การสังเคราะห์ทางทฤษฎี: จากระยะห่างของอำนาจสู่ประชาธิปไตย	203
2. ผลสรุป: วัฒนธรรมอำนาจนิยมกับการดิ้นรนสู่การทำให้เป็นประชาธิปไตย	205
2.1 วัฒนธรรมอำนาจนิยมกับการทำให้เป็นประชาธิปไตยที่อ่อนแอ	205
2.2 วัฒนธรรมอำนาจนิยมหรือวัฒนธรรมปรีะมิต: ระยะห่างของอำนาจสูง	206

2.3	สถานะทางวัฒนธรรมของสังคมไทย	206
2.3.1	มิติด้านวัฒนธรรม: หลักฐานเชิงประจักษ์	206
2.3.2	มิติด้านสังคมวิทยาประวัติศาสตร์: หลักฐานเชิงประจักษ์	207
2.3.3	มิติด้านสังคมองค์การ: หลักฐานเชิงประจักษ์	207
2.3.4	มิติด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง: หลักฐานเชิงประจักษ์	208
3.	ปริมาตร 3 ระดับ: อุปสรรคต่อการทำให้เป็นประชาธิปไตย	208
3.1	ระดับสังคมทั่วไป: อุปสรรคในมิติวัฒนธรรมและสังคมวิทยาประวัติศาสตร์	208
3.2	วัฒนธรรมการจัดการทางสังคม: อุปสรรคในมิติสังคมองค์การ	209
3.3	วัฒนธรรมการเมืองระดับรัฐ: อุปสรรคในมิติเศรษฐศาสตร์การเมือง	209
4.	มาตรการที่เป็นทางออก: วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมหรือวัฒนธรรมแบบแพนเค้ก	212
4.1	ด้านบทบาทของรัฐและผู้นำรัฐบาลที่มีความเป็นประชาธิปไตย	213
4.2	ด้านวัฒนธรรมและพฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งเสริมการทำให้เป็นประชาธิปไตย	213
4.3	ด้านสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล: รากฐานที่แข็งแกร่งของประชาธิปไตย	214
5.	ตัวชี้วัดวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการทำให้เป็นประชาธิปไตย	214
	บทสรุป	217
	บรรณานุกรมท้ายบทที่ 8	218
	บทส่งท้าย	221
1.	วัฒนธรรมปริมาตรกับการดิ้นรนสู่การทำให้เป็นประชาธิปไตย	221
2.	บทเรียนและการศึกษาวิจัยในอนาคต	222
2.1	วัฒนธรรมทางสังคมของไทยในมิติอื่น	222
2.2	เปรียบเทียบวัฒนธรรมทางสังคมของไทยในมิติอื่น	223
2.3	การศึกษาวิจัยในอนาคต	223
3.	การเปลี่ยนแปลงสู่กระบวนทัศน์แบบ “สังคม-นิเวศวิทยา” ในศตวรรษที่ 21	225
4.	วัฒนธรรมแพนเค้ก: บทสนทนาร่วมทางประชาธิปไตย	226
	บทสรุป	228
	บรรณานุกรมบทส่งท้าย	230
	บรรณานุกรมท้ายเล่ม	231
	ภาษาไทย	231
	ภาษาอังกฤษ	234

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1	กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา	244
ภาคผนวกที่ 2	ประชากรเป้าหมายในการศึกษา	247
ภาคผนวกที่ 3	แบบสอบถามการรับรู้และทัศนคติของประชาชน	258
ภาคผนวกที่ 4	แบบสัมภาษณ์การรับรู้และทัศนคติของประชาชน	264
ภาคผนวกที่ 5	ตารางแสดงข้อมูลทั้งหมด	275

ผู้เขียน

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
 For educational use and reference only